

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [NILS WAHL]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 21. martā¹

Lieta C-109/17

Bankia SA
pret
Juan Carlos Marí Merino
Juan Pérez Gavilán
María de la Concepción Marí Merino

(*Juzgado de Primera Instancia No 5 de Cartagena* (Kartahenas pirmās instances tiesa Nr. 5, Spānija)
lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Patērētāju tiesību aizsardzība – Direktīva 2005/29/EK – Uzņēmēju negodīga komercprakse pret patērētājiem – Hipotekārā aizdevuma līgums – Īpašuma pārvērtēšana pirms pārdošanas izsolē – Negodīgas komercprakses pārbaude piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā – “Piemēroti un efektīvi līdzekļi”, lai apkarotu negodīgu komercpraksi – Saistība ar Direktīvu 93/13/EEK – Iespējas valsts tiesai piemērot rīcības kodeksu, pamatojoties uz Direktīvu 2005/29

1. Vai ir jāpastāv iespējai izvirzīt argumentu par negodīgu komercpraksi piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā *ex officio* vai pēc vienas puses lūguma, lai nodrošinātu patērētāju aizsardzību, kā paredzēts Direktīvā 2005/29/EK²? Tas ir galvenais jautājums lietā, ko iesniegusi *Juzgado de Primera Instancia No 5 de Cartagena* (Kartahenas pirmās instances tiesa Nr. 5, Spānija).

2. Šis jautājums, kas izvirzīts iesniedzējtiesas izskatīšanā esošajā lietā, liek atcerēties līdzīgus jautājumus, kurus Tiesa ir izskatījusi saistībā ar Direktīvu 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos³. Tāpēc viens no šo secinājumu aspektiem būs abos minētajos patērētāju aizsardzības instrumentos paredzēto aizsardzības līmeņu analīze.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

3. Direktīvas 2005/29 2. panta f) punktā “rīcības kodekss” ir definēts kā “vienošanās vai tādu noteikumu kopums, kas nav ietverts dalībvalsts normatīvos vai administratīvos tiesību aktos un kas nosaka to tirgotāju uzvedību, kuri uzņemas kodeksā minētos pienākumus attiecībā uz vienu vai vairākiem komercprakses paveidiem vai uzņēmējdarbības nozarēm”.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (“Negodīgas komercprakses direktīva”) (OV 2005, L 149, 22. lpp.).

³ Padomes Direktīva (1993. gada 5. aprīlis) (OV 1993, L 95, 29. lpp.). Skat. it īpaši spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164.

4. Direktīvas 2005/29 piemērošanas joma tās 3. pantā ir noteikta šādi:

“1. Šī direktīva attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem, kā izklāstīts 5. pantā, pirms komercdarījuma, kas attiecas uz kādu produktu, pēc tā un tā laikā.

2. Šī direktīva neskar līgumtiesības un jo īpaši noteikumus par līguma spēkā esamību, tā veidošanu vai sekām.

[..]

4. Ja šī direktīva un citi Kopienas noteikumi, kas reglamentē konkrētus negodīgas komercprakses aspektus, nonāk pretrunā, priekšroku dod minētajiem citiem Kopienas noteikumiem, un tos piemēro attiecībā uz šiem konkrētiem aspektiem.

[..]”

5. Direktīvas 2005/29 10. pantā (“Rīcības kodeksi”) ir noteikts:

“Šī direktīva pieļauj negodīgas komercprakses kontroli, ko dalībvalstis var veicināt un ko veic par rīcības kodeksu atbildīgās personas, un 11. pantā minēto personu vai organizāciju vēršanās pie tādām struktūrām, ja lietu izskatīšana šādās struktūrās ir paredzēta papildus lietu izskatīšanai tiesā vai administratīvās iestādēs, kā minēts tajā pantā.

Vēršanos šādās kontroles struktūrās nedrīkst uzskatīt par līdzvērtīgu tiesu vai administratīvās pārsūdzības līdzekļiem, kas noteikti 11. pantā.”

6. Minētās direktīvas 11. pants attiecas uz tās noteikumu izpildi. Tajā noteikts:

“1. Dalībvalstis nodrošina piemērotus un efektīvus līdzekļus, lai apkarotu negodīgu komercpraksi nolūkā nodrošināt šīs direktīvas prasību ievērošanu patērētāju interesēs.

Tādi līdzekļi ietver tiesību normas, saskaņā ar ko tādas personas vai organizācijas, kurām saskaņā ar attiecīgo valstu tiesību aktiem ir likumīgas intereses apkarot negodīgu komercpraksi, tostarp konkurenti, var:

a) celt prasību tiesā pret šādu negodīgu komercpraksi

un/vai

b) ierosināt šādas negodīgas komercprakses izskatīšanu administratīvā iestādē, kas ir kompetenta vai nu pieņemt lēmumus par sūdzībām, vai ierosināt attiecīgu tiesvedību.

[..]

2. Saskaņā ar 1. punktā minētajām tiesību normām dalībvalstis tiesām vai administratīvām iestādēm piešķir pilnvaras, kas ļauj gadījumos, kad tās uzskata šādus pasākumus par vajadzīgiem, ņemot vērā visu iesaistīto intereses, it sevišķi sabiedrības intereses:

a) likt pārtraukt negodīgu komercpraksi vai ierosināt attiecīgu tiesvedību, lai panāktu negodīgas komercprakses pārtraukšanu,

vai

b) aizliegt negodīgu komercpraksi vai ierosināt attiecīgu tiesvedību, lai panāktu negodīgas komercprakses aizliegšanu, ja negodīga komercprakse vēl nav sākusies, bet tās īstenošana ir paredzama,

pat nepierādot tirgotāja faktiski nodarītos zaudējumus vai kaitējumu, nodomu vai nolaidību.

[..]”

7. Saskaņā ar Direktīvas 2005/29 13. pantu (“Sankcijas”) “dalībvalstis nosaka sankcijas gadījumiem, kad tiek pārkāpti šīs direktīvas piemērošanai pieņemtie valsts noteikumi, un veic visus vajadzīgus pasākumus, lai nodrošinātu šo sankciju piemērošanu. Šādām sankcijām jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām”.

B. Spānijas tiesības

1. Likums par negodīgu konkurenci

8. 1991. gada 10. janvāra *Ley de Competencia Desleal* (Likums par negodīgu konkurenci), kas grozīts ar 2009. gada 30. decembra Likumu Nr. 29, 4., 5., 7. un 8. pantā ir noteikts, kāda veida darbības attiecībās starp tirgotājiem un patērētājiem saskaņā ar Spānijas tiesību aktiem ir uzskatāmas par negodīgām.

9. Likuma par negodīgu konkurenci 32. pants reglamentē prasības, kas var tikt celtas, lai novērstu negodīgas konkurences darbības, un tajā *inter alia* ir uzskaitītas šādas prasības: i) prasība konstatēt negodīgu konkurenci, ii) prasība izbeigt negodīgu konkurenci vai aizliegt tās atkārtošānu nākotnē, iii) prasība novērst ar negodīgu konkurenci radītās sekas, vi) prasība atlīdzināt ar negodīgu konkurenci nodarītos zaudējumus, ja tie ir saistīti ar darbības veicēja nodomu vai nolaidību.

2. Vispārīgais likums par patērētāju un lietotāju aizsardzību

10. *Ley General de Defensa de Consumidores y Usuarios* (Vispārīgais likums par patērētāju un lietotāju aizsardzību), kas apstiprināts ar Karaļa 2007. gada 16. novembra Leģislatīvo dekrētu 1/2007 un grozīts ar 2009. gada 30. decembra Likumu Nr. 29, ir definēta komercprakse un noteikta prasība tirgotājiem to darījumos ar patērētājiem sniegt konkrētu informāciju.

3. Karaļa Dekrētlukums Nr. 6

11. Ar Karaļa 2012. gada 9. marta Dekrētlukumu Nr. 6 ir izveidots labas prakses kodekss, ko kredītiestādes var pieņemt brīvprātīgi (turpmāk tekstā – “Banku labas prakses kodekss”). Minētais kodekss veicina Spānijas finanšu nozares iesaistīšanos, lai atvieglotu sarežģīto ekonomisko un sociālo situāciju pēc 2008. gada krīzes, pārstrukturējot parādus, kas nodrošināti ar hipotēku uz parādnieka mājokli. Tas tiek darīts, izmantojot trīs pasākumus: i) hipotekārā aizdevuma pārstrukturēšana, ii) neatmaksātās summas samazināšana un iii) *datio in solutum*, t.i., īpašuma nodošana, pilnīgi atceļot parādu.

12. Saskaņā ar 5. pantu no brīža, kad kredītiestāde pieņem Banku labas prakses kodeksu, tām ir pienākums ievērot kodeksa noteikumus.

13. Saskaņā ar 6. pantu pārbaudes komisija uzrauga, kā Banku labas prakses kodekss tiek ievērots. *Banco de España* (Spānijas Bankai) var iesniegt sūdzības par to, ka kredītiestādes neievēro kodeksu.

4. Civilprocesa likums

14. Piedziņas vēršanu uz hipotēku un citiem izpildu dokumentiem Spānijā regulē *Ley de Enjuiciamiento Civil* (Civilprocesa likums). Pamatlietas faktiem ir piemērojama [Civilprocesa likuma] redakcija, kas grozīta ar 2009. gada 3. novembra Likumu Nr. 13⁴ un 2013. gada 14. maija Likumu Nr. 1⁵.

15. Civilprocesa likuma 517. pantā ir uzskaitīti izpildu dokumenti, piemēram, publiski akti.

16. Saskaņā ar tā 552. pantu tiesa pēc savas ierosmes var pārbaudīt lūgumus par citu izpildu dokumentu, kas nav tiesas dokumenti, izpildi, bet tikai attiecībā uz negodīgiem noteikumiem izpildu dokumentā.

17. Ar 670. pantu tiek reglamentēta labākā piedāvājuma apstiprināšana, maksāšanas kārtība un īpašuma iegāde, ko veic kreditors izsoles gadījumā. Šīs normas mērķis ir nodrošināt, lai lielākajā daļā gadījumu vismaz 70 % no izsoles sākumcenas samaksātu vairāksolitājs vai piedzinējs. Gadījumos, kad piedzinējs neizmanto iespēju prasīt, lai tam piešķir īpašumu, īpašumu piešķir vairāksolitājam, pat ja tā piesolītā cena ir zemāka par 70 % no sākumcenas. Tādā gadījumā piesolītajai cenai ir jāpārsniedz 50 % no nekustamā īpašuma novērtējuma summas vai, ja tā ir zemāka, jāsedz vismaz piedzenamā summa.

18. Civilprocesa likuma 671. pants attiecas uz situācijām, kad izsolē nav neviena solitāja. Šajā gadījumā kreditors nākamo 20 dienu laikā pēc izsoles beigām var lūgt piešķirt tam nekustamo īpašumu. Ja nekustamais īpašums ir parādnieka galvenais mājoklis, kreditors var lūgt piešķirt to par 70 % no summas, kas būtu bijusi izsoles sākumcena, un gadījumā, ja summa, kas kreditoram pienākas par visām pozīcijām, ir mazāka par šo summu, par 60 % no sākumcenas. Ja kreditors neizmanto šo iespēju, tiesa pēc parādnieka pieprasījuma var likt pārtraukt piedziņas vēršanu uz hipotēku.

19. Ar 682. pantu tiek reglamentēti piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūras priekšnosacījumi. Tajā noteikts, ka šādu procedūru ir iespējams piemērot tikai tad, ja hipotēkas izveides dokumentā ir norādīta cena, kas atspoguļo attiecīgo personu noteikto nekustamā īpašuma vai hipotekārā aktīva vērtību, lai to varētu izmantot kā izsoles sākumcenu. Sākumcena nekādā ziņā nevar būt zemāka par 75 % no vērtības, kas tika ņemta vērā, piešķirot aizdevumu.

20. [Civilprocesa likuma] 695. panta 1. punktā ir sniegts izsmelošs saraksts ar iebildumu pamatiem pret īpašuma, kas nodrošināts ar hipotēku, piespiedu pārdošanu. Tie ir: i) nodrošinājuma vai nodrošinātā prasījuma dzēšana; ii) kļūda pieprasāmās summas aprēķinā, ja nodrošinātais prasījums ir beigu bilance kreditora, kas prasa veikt izpildi, un personas, pret kuru ir vērsta izpilde, savstarpējo saistību aprēķinā; iii) ja izpildi paredzēts vērst uz kustamu īpašumu, kas apgrūtināts ar hipotēku vai iekļāts bez nodošanas valdījumā, minētā īpašuma iepriekšēja iekļāšana, apgrūtināšana ar nekustamu vai kustamu hipotēku vai sekvestrācija, un iv) negodīgs liguma noteikums, uz kura pamata tiek veikta izpilde vai ir noteikta pieprasāmā summa.

21. Savukārt Civilprocesa likuma 698. panta 1. punktā ir noteikts, ka visi citi parādnieka izvirzītie iebildumi, tostarp iebildumi, kas saistīti ar dokumenta, no kura izriet parāds, spēkā neesamību vai prasījuma tiesību iestāšanos, prasījuma noteiktību, izbeigšanos vai parāda apmēru, tiek izskatīti, pieņemot atbilstošu nolēmumu un neapturot vai neizbeidzot piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūru.

4 Ar ko groza procesuālos tiesību aktus saistībā ar jaunas tiesu organizācijas [*Oficina Judicial*] izveidi.

5 Par pasākumiem hipotekāro parādnieku aizsardzībai, parāda restrukturizāciju un sociālajiem mājokļiem.

II. Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

22. 2006. gadā *Juan Carlos Marí Merino, María de la Concepción Marí Merino* un *Juan Pérez Gavilán* (turpmāk tekstā – “parādnieki”) noslēdza ar hipotēku nodrošinātu aizdevuma līgumu ar šādiem noteikumiem: aizdevuma summa 166 000 EUR, aizdevuma atmaksas termiņš 25 gadi un hipotekārā aktīva noteiktā vērtība 195 900 EUR.

23. 2009. gada janvārī tika palielināta aizdevuma summa un atmaksas termiņš tika pagarināts līdz 34 gadiem un 4 mēnešiem.

24. 2013. gada oktobrī, kad nesamaksātā parāda summa bija sasniegusi 102 750 EUR un parādnieki 375 dienas nebija veikuši prasītos aizdevuma daļu maksājumus, aizdevuma līguma noteikumi pēc parādnieku lūguma vēlreiz tika grozīti. Lai atvieglotu aizdevuma summas atmaksu, tika panākta vienošanās par atlikušā parāda –102 750 EUR – atmaksu 40 gadu termiņā un atļauta īpašuma pārdošana, nevērsoties tiesā. Turklāt tika dokumentāri apstiprināts, ka īpašums ir parādnieku galvenais mājoklis. Veicot aizdevuma līguma grozījumus, tika veikta hipotekārā aktīva pārvērtēšana, un sarūkošā tirgū tā aplēstā vērtība bija 57 689,90 EUR.

25. Tā kā parādnieki nebija veikuši nākamās deviņus aizdevuma daļu maksājumus, banka 2015. gada martā sāka piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūru, ceļot iesniedzējtiesā prasību, kurā tā lūdza izdot maksājuma rīkojumu pret parādniekiem, un, ja tie neatmaksātu parādu, pārdot hipotekāro aktīvu izsolē un ar šajā izsolē iegūto summu atmaksāt parādu, ieskaitot procentus un izdevumus. Izsoles vajadzībām bankas norādītā sākumcena bija 57 684,90 EUR.

26. Parādnieki vēlāk iesniedza iebildumu pret izpildi, apgalvojot, ka līgumā, kas ir šīs izpildes juridiskais pamats, ir iekļauti negodīgi noteikumi. Parādnieki uzskata, ka noteikums, kas paredz pagarināt atmaksas termiņu un veikt ar hipotēku nodrošinātā nekustamā īpašuma jaunu novērtējumu, ir negodīgs. Parādnieki apgalvo, ka atmaksas termiņa pagarinājums tika izmantots tikai, lai mudinātu viņus piekrist, ka tiek būtiski samazināta ar hipotēku nodrošinātā nekustamā īpašuma vērtība, nodarot viņiem kaitējumu. Tas ir ievērojami pasliktinājis viņu stāvokli, un viņu piekrišana aizdevuma grozījumiem tādējādi ir balstīta uz būtisku kļūdu attiecībā uz līguma nosacījumu nozīmi. Kā otru iebildumu pamatu parādnieki ir norādījuši to, ka bija spēkā apstākļi, kas ļauj viņus atbrīvot no parāda, piemērojot atdevumu kā izpildījumu un viņiem paliekot īpašumā kā īrniekiem saskaņā ar Banku labas prakses kodeksu, ņemot vērā ekonomisko situāciju, kurā viņi atradās. Turklāt viņi lūdza apturēt izpildes procedūru.

27. Tas iesniedzējtiesai ir radījis šaubas par to, vai 2013. gada oktobrī bankas veiktie aizdevuma grozījumi nav negodīga komercprakse un vai ir piemērojama Direktīva 2005/29.

28. Tā kā iesniedzējtiesai bija šaubas par attiecīgo Direktīvas 2005/29 tiesību normu pareizu interpretāciju, tā nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādus jautājumus prejudiciāla nolēmuma sniegšanai:

- “1) Vai Direktīva 2005/29 ir jāinterpretē tādējādi, ka tās 11. pantam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pašlaik spēkā esošais Spānijas regulējums par piedziņas vēršanu uz hipotēkas objektu – [Civiltiesiskā likuma] 695. un nākamie panti, aplūkojot tos kopsakarā ar 552. panta 1. punktu –, kurā nav paredzēts tiesai veikt negodīgas komercprakses pārbaudi nedz pēc savas ierosmes, nedz pēc kādas puses lūguma, jo tiesiskais regulējums apgrūtina vai neļauj veikt līgumu vai aktu, kuros var būt iekļauta negodīga komercprakse, pārbaudi?
- 2) Vai Direktīva 2005/29 ir jāinterpretē tādējādi, ka tās 11. pantam ir pretrunā tāds valsts regulējums kā Spānijas tiesiskais regulējums, kurā nav nodrošināta rīcības kodeksa faktiskā izpilde, ja piedzinējs izvēlas to nepiemērot (Karaļa 2012. gada 9. marta Dekrētlukuma Nr. 6 5. un 6. pants, aplūkojot tos kopsakarā ar tā 15. pantu)?

3) Vai Direktīvas 2005/29 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāds Spānijas valsts tiesiskais regulējums kā Karaļa 2012. gada 9. marta Dekrētikuma Nr. 6 pielikuma 3. punkts, [Banku] labas prakses kodekss, ar kuru piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā patērētājam nav atļauts lūgt piemērot rīcības kodeksu, konkrēti, attiecībā uz atmaksu ar īpašuma nodošanu un parāda dzēšanu?”

29. Rakstveida apsvērumus šajā tiesvedībā ir iesniegušas *Bankia*, Spānijas valdība, Īrija un Komisija, kas visas sniedza mutvārdu paskaidrojumus tiesas sēdē 2018. gada 7. februārī.

III. Analīze

30. Visi trīs prejudiciālie jautājumi būtībā attiecas uz Direktīvas 2005/29 11. panta pareizu interpretāciju.

31. Konkrētāk, uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai pienākums, kas dalībvalstīm uzlikts ar Direktīvas 2005/29 11. pantu, proti, nodrošināt “piemērotus un efektīvus līdzekļus”, lai apkarotu negodīgu komercpraksi, pieļauj tādus valsts tiesību aktus, kas neļauj izpildīt direktīvas noteikumus saistībā ar piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūru.

32. Uzdodot otro un trešo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar minētajiem piemērotajiem un efektīvajiem līdzekļiem ir jānodrošina arī rīcības kodeksa ievērošana. Citiem vārdiem sakot, iesniedzējtiesa lūdz skaidrojumu par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas ir pieejami patērētājam, pamatojoties uz Direktīvu 2005/29, situācijās, kad tirgotājs neievēro rīcības kodeksu.

33. Atbildot uz pirmo prejudiciālo jautājumu, es vispirms analizēšu jēdzienu “piemēroti un efektīvi līdzekļi” Direktīvas 2005/29 11. panta nozīmē un pēc tam izskatīšu jautājumu, vai direktīvas noteikumi ir jāpiemēro arī piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā, lai nodrošinātu direktīvas efektivitāti. Turpinājumā aplūkošu otro un trešo prejudiciālo jautājumu kopā un pievērsīšos Direktīvā 2005/29 minēto rīcības kodeksu nozīmei negodīgas komercprakses apkarošanā.

A. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

1. Ievada piezīmes

34. Patērētāju svarīgā nozīmē iekšējā tirgus izveidē jau sen ir atzīta Savienības tiesībās⁶. Patērētāju tiesību aizsardzības prasības ir jāņem vērā, nosakot un īstenojot Savienības politiku un darbības⁷, turklāt ir pieņemti vairāki īpaši Savienības tiesību akti patērētāju tiesību aizsardzības jomā⁸. Šo tiesību aktu pamatā ir divi galvenie mērķi. Pirmais mērķis ir veicināt augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni, lai sniegtu patērētājiem pārliecību, ka viņi bez bažām var meklēt labākos piedāvājumus jebkurā dalībvalstī, un otrais – izveidot tiesisko regulējumu, kas atvieglo pārrobežu tirdzniecību un piekļuvi ārvalstu tirgiem, tādējādi sekmējot konkurenci.

6 Skat. Padomes Rezolūciju (1975. gada 14. aprīlis) par Eiropas Ekonomikas kopienas sākotnējo programmu par patērētāju tiesību aizsardzību un informācijas politiku (OV 1975, C 92, 1. lpp.). Skat. arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 38. pantu, kurā kodificēta iepriekšējā judikatūra.

7 Skat. LESD 12. pantu.

8 Pašlaik ir aptuveni 90 Savienības tiesību aktu, kuros ir aplūkoti patērētāju tiesību aizsardzības jautājumi.

35. Visus Savienības tiesību aktus patērētāju tiesību aizsardzības jomā raksturo spriedze starp vajadzību rosināt patērētājus, no vienas puses, un uzņēmējus, no otras puses, veikt pārrobežu darījumus. Augsts patērētāju tiesību aizsardzības līmenis iedrošina patērētājus, savukārt uzņēmējus samērā bieži attur pārāk lielā birokrātija. Šis pretnostatījums ir novedis pie sadrumstalota tiesiskā regulējuma, kas sastāv no dažādiem tiesību instrumentiem, kuri nodrošina patērētāju tiesību aizsardzību atšķirīgos veidos un līmeņos.

36. Direktīva 2005/29 ir pamatinstrumenta, kurā noteikti vispārīgi principi attiecībā uz uzņēmēju un patērētāju attiecībām un kuru vajadzības gadījumā papildina īpaši nozaru tiesību akti⁹. Šī direktīva ir maksimālas saskaņošanas instruments – izņemot Direktīvā 2005/29 tieši noteiktos izņēmumus¹⁰, visās dalībvalstīs ir jānodrošina augsts vispārējais patērētāju tiesību aizsardzības līmenis¹¹.

37. Direktīvas 2005/29 mērķis ir nodrošināt šo patērētāju tiesību aizsardzības līmeni uzņēmēju un patērētāju attiecībās visā Eiropas Savienībā, izveidojot tālejošu kontroles mehānismu attiecībā uz komercpraksi, kas potenciāli ietekmē patērētāju saimniecisko rīcību¹². Tas tiek darīts, izveidojot sankciju sistēmu, lai atturētu tirgotājus no negodīgas komercprakses īstenošanas un liktu pārtraukt negodīgo praksi, ko tie īsteno¹³.

38. Šai direktīvai ir raksturīga īpaši plaša *ratione materiae* piemērošanas joma¹⁴. “Komerccprakse” saskaņā ar Direktīvas 2005/29 2. panta d) punktu ir “jebkura tirgotāja veikta darbība, noklusējums, uzvedība vai apgalvojums, komerciāls paziņojums, tostarp reklāma un tirgdarbība”. Turklāt direktīva attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem pirms komercdarījuma saistībā ar produktiem vai pakalpojumiem, pēc tā un tā laikā¹⁵.

39. Ir trīs negodīgas komercprakses veidi, kas saskaņā ar Direktīvas 2005/29 5. pantu ir aizliegti. Parasti komercprakse ir uzskatāma par negodīgu, ja tā ir pretrunā profesionālās rūpības prasībām un ietekmē vai varētu ietekmēt patērētāja lēmumu veikt darījumu¹⁶. Konkrētāk, ir aizliegta maldinoša un agresīva komercprakse¹⁷. Visbeidzot, direktīvā ir iekļauts “melns saraksts”, kurā ietvertie negodīgas komercprakses veidi ir pilnīgi aizliegti jebkuros apstākļos¹⁸. Atšķirībā no diviem pirmajiem negodīgas komercprakses veidiem I pielikumā minētie komercprakses veidi ir uzskatāmi par negodīgiem jebkuros apstākļos un tie nav jāvērtē katrā gadījumā atsevišķi.

40. Par to, lai direktīvas noteikumi tiktu izpildīti, ir atbildīgas dalībvalstis, uz kurām saskaņā ar Direktīvas 2005/29 11. pantu attiecas prasība nodrošināt “piemērotus un efektīvus līdzekļus”, lai apkarotu negodīgu komercpraksi. Pirmais prejudiciālais jautājums attiecas uz šīs prasības un no tā izrietošo dalībvalstu pienākumu interpretāciju.

9 Skat. priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Direktīvas 84/450/EEK, 97/7/EK un 98/27/EK (“Negodīgas komercprakses direktīva”), COM(2003) 356, galīgā redakcija.

10 Skat. Direktīvas 2005/29 3. panta 9. punktu.

11 Skat. Direktīvas 2005/29 preambulas 11. apsvērumu.

12 Skat. Direktīvas 2005/29 preambulas 11. apsvērumu un 5. panta 1. punktu.

13 Skat. Direktīvas 2005/29 11. un 13. pantu un šajā nozīmē spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *UPC Magyarország*, C-388/13, EU:C:2015:225, 57. un 58. punkts.

14 Skat. spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *UPC Magyarország*, C-388/13, EU:C:2015:225, 34. punkts un tajā minētā judikatūra.

15 Skat. Direktīvas 2005/29 3. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 2. panta c) punktu. Skat. arī spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *UPC Magyarország*, C-388/13, EU:C:2015:225, 36. punkts.

16 Skat. Direktīvas 2005/29 5. panta 2. punktu.

17 Skat. Direktīvas 2005/29 5. panta 4. punktu un 6.–9. pantu.

18 Skat. Direktīvas 2005/29 5. panta 5. punktu, lasot to kopsakarā ar tās I pielikumu.

2. "Piemēroti un efektīvi līdzekļi" Direktīvas 2005/29 11. panta nozīmē

41. Saskaņā ar Direktīvas 2005/29 11. pantu "piemēroti un efektīvi līdzekļi" var ietvert prasības celšanu tiesā pret negodīgu komercpraksi vai negodīgas komercprakses izskatīšanu administratīvā iestādē ar iespēju vērsties tiesā. Tiesām un administratīvajām iestādēm, kam uzticēts nodrošināt atbilstību direktīvai, ir jābūt pilnvarotām likt pārtraukt negodīgu komercpraksi vai attiecīgā gadījumā jau sākumā aizliegt šādu praksi. Turklāt saskaņā ar 13. pantu dalībvalstīm ir jāparedz piemērota sankciju sistēma attiecībā uz tirgotājiem, kas izmanto negodīgu komercpraksi.

42. Tomēr no šo normu formulējuma un konteksta nevar konstatēt konkrētus pienākumus, kas dalībvalstīm būtu jāievēro attiecībā uz negodīgas komercprakses pārbaudei piemērojamās procedūras veidu, piemēram, piedziņas vērsanas uz hipotēkas objektu procedūru.

43. Kā Tiesa ir konsekventi lēmusi, Direktīva 2005/29 tādējādi dod dalībvalstīm rīcības brīvību izvēlēties valsts pasākumus, kuru mērķis ir apkarot negodīgu komercpraksi, ar nosacījumu, ka šie pasākumi ir piemēroti un efektīvi un ka paredzētās sankcijas ir efektīvas, samērīgas un preventīvas¹⁹.

44. Tomēr iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norāda, ka līdzekļi negodīgas komercprakses apkarošanai, ko noteicis Spānijas likumdevējs, nav efektīvi, jo tie neļauj veikt negodīgas komercprakses pārbaudi saīsinātajās procedūrās, piemēram, piedziņas vērsanas uz hipotēkas objektu procedūrā.

45. Saskaņā ar efektivitātes principu Savienības tiesību aktu noteikumi, kas paredz personu tiesības, ir jāīsteno efektīvi un valstu procesuālie noteikumi nedrīkst padarīt neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt Savienības tiesību piemērošanu²⁰.

46. Direktīva 2005/29 nosaka tikai sankciju piemērošanu tirgotājiem, un pašā direktīvā nav garantētas tiesības uz līgumiskiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem patērētājiem. Atšķirībā no Direktīvas 93/13²¹ 6. panta 1. punkta, kurā kā juridiskas sekas ir skaidri paredzēta konkrētā noteikuma atzīšana par spēkā neesošu vai attiecīgā gadījumā visa līguma atzīšana par spēkā neesošu, Direktīvā 2005/29 šāda tiesību norma nav atrodamā.

47. Jāievēro, ka Direktīvā 2005/29, gluži pretēji, ir īpaši noteikts, ka šīs direktīvas piemērošanas joma neskar līgumtiesības un jo īpaši noteikumus par līguma spēkā esamību, tā veidošanu vai sekām²². Kā norādījusi Spānijas valdība, līdz ar to gadījumā, ja konstatēts, ka pastāv negodīga komercprakse, nevar rasties nekādas tiešas tiesiskās sekas attiecībā uz līgumattiecībām starp tirgotāju un patērētāju²³.

48. Ar Direktīvu 2005/29 drīzāk ir paredzēts piemērot sankcijas uzņēmējiem, kas izmanto negodīgu komercpraksi. Tāpēc, lai efektīvi īstenotu šo direktīvu, dalībvalstīm ir tikai pienākums nodrošināt atbilstošu sankciju sistēmu tirgotājiem, kas izmanto negodīgu komercpraksi²⁴.

19 Skat. spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *IPC Magyarország*, C-388/13, EU:C:2015:225, 57. punkts un tajā minētā judikatūra.

20 Skat. spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *Jörös*, C-397/11, EU:C:2013:340, 29. punkts.

21 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir teikts:

"Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem."

22 Skat. Direktīvas 2005/29 3. panta 2. punktu.

23 Šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2012. gada 15. marts, *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 45. punkts, un rīkojumu, 2012. gada 8. novembris, *SKP*, C-433/11, EU:C:2012:702, 30. punkts. Izvērstāku diskusiju par šo jautājumu skat. ģenerāladvokātes V. Trstenjakas [V. Trstenjak] secinājumos lietā *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2011:788, 82.–85. punkts.

24 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *IPC Magyarország*, C-388/13, EU:C:2015:225, 58. punkts.

49. Spānijas tiesību akti paredz, ka negodīgas komercprakses pastāvēšanu var noteikt deklaratīvā procedūrā. Šī deklaratīvā procedūra tomēr neaptur piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūru, un tiesa, kas izskata lietu, nevar noteikt nekādus pagaidu pasākumus.

50. Attiecībā uz Direktīvas 2005/29 efektivitātes nodrošināšanu tas liek uzdot jautājumu, vai ir nepieciešams ļaut tiesām piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā piemērot sankcijas, pamatojoties uz direktīvu, vai arī paredzēt šādas procedūras apturēšanu gadījumā, ja ir ierosināta deklaratīva procedūra par negodīgas komercprakses pastāvēšanas noteikšanu.

3. Direktīvas 2005/29 piemērošana piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā

51. Saistībā ar efektivitātes principa piemērošanu Tiesa ir konsekventi lēmusi, ka katrs gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālā norma nepadara neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina Savienības tiesību piemērošanu, ir jāanalizē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi visā procedūrā, tās norisi un tās īpatnības dažādu instanču valsts tiesās²⁵.

52. Piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūras priekšmets ir izpildraksta, kura pamatā ir hipotēka, izpilde. Šāda procedūra nozīmē, ka attiecīgais īpašums ir iepriekš ticis ieķīlāts kā garantija un ka kreditors var atsaukties uz izpildrakstu, kas ir notariāli apstiprināts un ierakstīts nekustamā īpašuma reģistrā, un ko parādnieka atmaksāšanas saistību neizpildes gadījumā kreditors var izmantot kā *ultima ratio*. Izpildes procedūra ir paredzēta, lai nodrošinātu ātru un efektīvu līdzekli juridisku tiesību īstenošanai, pamatojoties uz apstiprinātu izpildrakstu²⁶.

53. Procesuālās ekonomijas apsvērumu dēļ Spānijas likumdevējs piedziņas vēršanas uz hipotēku gadījumā ir ierobežojis iebildumu pamatus. Izņemot iebildumus par pašas hipotēkas spēkā esamību, pārbaude tiesā attiecas tikai uz to, vai izpildrakstā ir iekļauti negodīgi līguma noteikumi, un šī norma ir pievienota pēc Tiesas sprieduma lietā *Aziz*²⁷.

54. Šajā lietā, kas tika ierosināta saistībā ar Direktīvu 93/13, Tiesa saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nosprieda, ka, liedzot iespēju pārbaudīt līguma noteikumu godīgumu piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā, varētu tikt nodarīts nepamatots kaitējums patērētājam, jo viņam tiktu nodrošināta vienīgi vēlāka aizsardzība un vienīgi zaudējumu atlīdzības veidā, kas saskaņā ar Tiesas viedokli būtu nepilnīga un nepietiekama²⁸. Līdz ar to tā atzina, ka attiecīgie valsts tiesību akti ir pretrunā Savienības tiesībām²⁹.

55. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa norāda, ka tāda pati loģika būtu jāpiemēro attiecībā uz negodīgu komercpraksi, jo deklaratīvajai procedūrai nav apturošas iedarbības. Ja izpilde pret īpašumu tiktu panākta pirms sprieduma pieņemšanas deklaratīvajā procedūrā, varētu būt neiespējami izpildīt nolēmumu, kas pieņemts pret tirgotāju, un tādā gadījumā tiktu nodarīts nepamatots kaitējums patērētājam. Iespējams, tas arī ir iemesls, kāpēc Komisija uzskata, ka judikatūra, kas izriet no *Aziz* lietas, būtu jāattiecina arī uz izskatāmo lietu³⁰.

56. Tomēr izskatāmā lieta ir jānošķir no šīs judikatūras.

25 Skat. spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *Jóros*, C-397/11, EU:C:2013:340, 32. punkts un tajā minētā judikatūra.

26 Attiecībā uz izvērstāku diskusiju skat. manu viedokli lietā *Sánchez Morcillo un Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2110, 60.–64. punkts. Skat. arī ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā *Aziz*, C-415/11, EU:C:2012:700, 55. punkts.

27 Spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164.

28 Skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 60. punkts.

29 Skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 63. un 64. punkts.

30 Lai gan šķiet, ka tas zināmā mērā ir pretrunā Komisijas dienestu darba dokumentam "Norādījumi par to, kā īstenot/piemērot Direktīvu 2005/29/EK par negodīgu komercpraksi" (SWD(2016) 163 *final*), kurā Komisija norāda, ka Direktīvai 2005/29 atšķirībā no Direktīvas 93/13 nav nekādu līgumisku seku (1.4.5. punkts).

57. Tiesības, kas patērētājiem piešķirtas ar Direktīvu 2005/29, atšķiras no tiesībām, kas piešķirtas ar Direktīvu 93/13. Saskaņā ar Direktīvu 93/13, konstatējot negodīgu līguma noteikumu, konkrētais noteikums vai attiecīgā gadījumā viss līgums jāatzīst par spēkā neesošu³¹. Tādējādi Direktīvā 93/13 ir paredzēts tiesiskās aizsardzības līdzeklis, kas tieši ietekmē tirgotāju un patērētāju līgumattiecības. Tas ir iemesls, kāpēc Tiesa ir bijusi gatava īstenot šo iespēju piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā, jo īpaši tāpēc, ka attiecīgajā gadījumā runa ir par patērētāja mājokli³².

58. Direktīvā 2005/29, no otras puses, nav paredzēti patērētājiem domāti individuāli līgumiski tiesiskās aizsardzības līdzekļi un, kā paskaidrots iepriekš, secinot, ka pastāv negodīga komercprakse, pamatojoties uz direktīvu, ir iespējams vienīgi piemērot sankcijas attiecīgajam tirgotājam³³. Tāpēc šāds secinājums nevar aizkavēt izpildi attiecībā uz hipotēku un deklaratīvās procedūras rezultātam nav līgumisku sekas. Pat ja spriedums deklaratīvajā procedūrā tiktu pasludināts pēc parāda piedziņas, patērētājam ar to netiktu nodarīts nepamatots kaitējums. Faktiski deklaratīvajā procedūrā pieņemtais spriedums piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā vispār neietekmē patērētāja juridisko situāciju.

59. Turklāt izskatāmajā lietā iespējama nepamatotais kaitējums patērētājiem slēpjas nevis pašā piedziņas vēršanā uz hipotēku, bet drīzāk īpašuma jaunajā novērtējumā, kas tiek izmantots, lai aprēķinātu izsoles sākumcenu. Parādnieki baidās, ka viņu īpašumam izsolē neizdosies sasniegt tikpat augstu piesolīto cenu, kā tas būtu augstākas sākumcenas gadījumā. Kā tiesas sēdes laikā norādīja Spānijas valdība, pirms izsole ir pabeigta, apgalvotais kaitējums parādniekiem ir tīri hipotētisks. Hipotēka vai parāda summa netiek apšaubīta – runa drīzāk ir par parāda summu, kas vēl būs atlikusi pēc tam, kad izsole būs pabeigta un tās ieņēmumi izmantoti, lai segtu esošo parādu. Ja tiesa, kas veic deklaratīvo procedūru, konstatētu, ka pastāv negodīga komercprakse, zaudējumu atlīdzību varētu piešķirt pēc hipotēkārās piedziņas izpildes. Rezultāts parādniekiem būtu tāds pats, pat ja izpildes procedūra tiktu apturēta, gaidot deklaratīvās procedūras iznākumu.

60. Ciktāl Direktīvā 2005/29 ir noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina paātrināta procedūra, lai apkarotu negodīgu komercpraksi, šo procedūru ir paredzēts izmantot tikai gadījumos, kad tiesas tiek aicinātas likt pārtraukt pastāvošu negodīgu komercpraksi, nevis gadījumos, kad negodīga komercprakse tiek vērtēta *ex post*³⁴.

61. Tāpēc es uzskatu, ka tas, ka deklaratīvajai procedūrai nav apturošas iedarbības, nepadara neiespējamu un pārmērīgi neapgrūtina Direktīvas 2005/29 piemērošanu, pat gadījumos, kad negodīgu komercpraksi uz hipotēkas objektu vērsta izpildes procedūrā nav iespējams pārbaudīt.

62. Tomēr zināms *caveat* [atrūna] pastāv gadījumā, ja tiesa pēc savas vai pēc kāda lietas dalībnieka ierosmes izvirza jautājumu par kāda līguma noteikuma pārbaudi attiecībā uz tā negodīgumu saskaņā ar Direktīvu 93/13, kā tas ir pamatlietā³⁵.

63. Novērtējot kāda līguma noteikuma godīgumu, ir jāņem vērā visi apstākļi saistībā ar šā līguma noslēgšanu. Secinājums par komercprakses negodīgo raksturu ir viens no elementiem citu starpā, uz kuriem kompetentā tiesa var balstīt savu vērtējumu³⁶. Tāpēc, ciktāl tas ir vajadzīgs, lai varētu pareizi novērtēt kāda līguma noteikuma negodīgo raksturu Direktīvas 93/13 kontekstā, arī piedziņas vēršanas

31 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts.

32 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 62. un nākamie punkti.

33 Skat. spriedumu, 2012. gada 15. marts, *Pereničová* un *Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 45. punkts, un rīkojumu, 2012. gada 8. novembris, *SKP*, C-433/11, EU:C:2012:702, 30. punkts. Izvērstāku diskusiju par šo jautājumu skat. ģenerāladvokātes V. Trstenjakas secinājumos lietā *Pereničová* un *Perenič*, C-453/10, EU:C:2011:788, 112.–125. punkts.

34 Skat. Direktīvas 2005/29 11. panta 2. punkta trešo daļu.

35 Pamatlietā parādnieki apgalvo arī, ka līguma noteikums, kas paredz veikt iekšlātā īpašuma jaunu novērtējumu, ir negodīgs.

36 Skat. spriedumu, 2012. gada 15. marts, *Pereničová* un *Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 42.–44. punkts un tajos minētā judikatūra.

uz hipotēkas objektu procedūrā ir jābūt iespējai veikt negodīgas komercprakses pārbaudi³⁷. Tomēr šajā kontekstā nav vajadzīgs, lai tiesa, kas izskata lietu par piedziņas vēršanu uz hipotēku, varētu oficiāli pasludināt komercpraksi par negodīgu Direktīvas 2005/29 nozīmē un piemērot atbilstošās sankcijas. Ne šāda pasludināšana, ne sankciju piemērošana nevar ietekmēt izpildes procedūru.

64. Turklāt, kā Tiesa ir uzsvērusi lietā *Pereničová un Perenič*, ar secinājumu, ka pastāv negodīga komercprakse, nevar “automātiski un tikai ar tā palīdzību” pierādīt, ka apstrīdētais līguma noteikums ir negodīgs, tāpēc tam nav tiešas un tūlītējas sekas attiecībā uz to, vai līgums ir spēkā Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta nozīmē³⁸. Saskaņā ar Direktīvu 93/13 ir jāievēro vairāki papildu kritēriji. Piemēram, par attiecīgo noteikumu nedrīkst būt notikušas atsevišķas sarunas starp tirgotāju un patērētāju³⁹. Man tomēr šķiet, ka pamatlietā konkrētais līguma noteikums varētu būt radies sarunu rezultātā. Parādnieki lūdza pagarināt aizdevuma atmaksas termiņu, un banka piekrita šim pagarinājumam ar nosacījumu, ka ieķīlātais īpašums ir jāpārvērtē. Tāpēc šķiet, ka uz iesniedzējtiesā izskatāmo lietu iepriekš minētais *caveat* neattiecas. Katrā ziņā pat tad, ja valsts tiesa konstatē, ka pastāv negodīga komercprakse, tai ir pienācīgi jāņem vērā *visas* Direktīvā 93/13 paredzētās prasības attiecībā uz līguma noteikumu negodīgo raksturu.

65. Lai veiktu šādu pārbaudi, pietiek ar to, ka ir paredzēta iespēja pārbaudīt līguma noteikumus, pamatojoties uz Direktīvu 93/13, kā tas ir Civilprocesa likuma 695. panta gadījumā. Nav vajadzības izvirzīt atsevišķu iebildumu pamatu pret piedziņas vēršanu uz hipotēku, pamatojoties uz Direktīvu 2005/29. Ja negodīga komercprakse izpaužas kā negodīgs līguma noteikums, šādas prakses pārbaudes iespēja tiek nodrošināta saistībā ar līguma noteikuma izvērtējumu, pamatojoties uz Direktīvu 93/13, un ar šo direktīvu patērētājiem piešķirtās tiesības tiek pienācīgi īstenotas.

66. Līdz ar to Direktīvas 2005/29 11. pantam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, kurā nav paredzēts tiesai nedz pēc savas ierosmes, nedz pēc kādas puses lūguma veikt negodīgas komercprakses pārbaudi piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā.

B. Par otro un trešo prejudiciālo jautājumu

67. Uzdotot otro un trešo prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa lūdz skaidrojumu par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas, pamatojoties uz Direktīvu 2005/29, patērētājam ir pieejami situācijās, kad tirgotājs neievēro rīcības kodeksu.

68. Visi dalībnieki, kas iesnieguši rakstveida apsvērumus, apgalvo, ka rīcības kodeksu ievērošanu nevar nodrošināt, pamatojoties uz Direktīvu 2005/29.

69. Dažās dalībvalstīs tradicionāli tiek izmantoti rīcības kodeksi, lai noteiktu brīvprātīgas tirgotāju uzvedības normas un standartus konkrētās nozarēs. Šādu pašregulatīvu kodeksu mērķis ir vai nu sīkāk izskaidrot tiesību aktu prasības patērētājiem viņiem saprotamā veidā, vai izveidot atsevišķu nozaru standartus, ja tas nav paredzēts tiesību aktos⁴⁰. Tādējādi rīcības kodeksu mērķis arī ir apkarot uzņēmēju neētisku rīcību attiecībā pret patērētājiem, un tas nedaudz pārklājas ar

37 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 15. marts, *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 43. punkts, kā arī izvērstāku diskusiju par šo jautājumu – ģenerālvokātes V. Trstenjakas secinājumos lietā *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2011:788, 115.–125. punkts, un ģenerālvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumos lietā *Margarit Panicello*, C-503/15, EU:C:2016:696, 128. punkts.

38 Skat. spriedumu, 2012. gada 15. marts, *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 44.–46. punkts.

39 Skat. Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktu.

40 Skat. priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Direktīvas 84/450/EEK, 97/7/EK un 98/27/EK (“Negodīgas komercprakses direktīva”), COM(2003) 356, galīgā redakcija, 72. punkts.

Direktīvas 2005/29 mērķi. Tomēr jāievēro, ka rīcības kodeksi ir pašregulatīvi instrumenti. Rīcības kontrole tiek veikta tikai attiecībā uz konkrētu nozaru dalībniekiem, kas ir uzņēmušies konkrētā kodeksā minētos pienākumus. Savukārt Direktīvā 2005/29 ir noteikts, ka dalībvalstīm ir pienākums izpildīt tās noteikumus ar likuma spēku un vispārējā veidā.

70. Ņemot to vērā, kāda ir Direktīvā 2005/29 minēto rīcības kodeksu nozīme un vai rīcības kodeksa piemērošanu var nodrošināt, pamatojoties uz šo direktīvu?

71. Direktīvā 2005/29 “rīcības kodekss” ir definēts kā “vienošanās vai tādu noteikumu kopums, kas nav ietverts [dalībvalsts] normatīvos vai administratīvos tiesību aktos un kas nosaka [...] tirgotāju uzvedību”⁴¹. Kā norādījusi Īrija, rīcības kodeksi tādējādi ir definēti kā nesaistoši un tiem nav likuma statusa un spēka. Tāpēc jau no paša sākuma šķiet, ka atbilstības nodrošināšana rīcības kodeksiem, vēršoties tiesās, ir pretrunā šai definīcijai.

72. Saskaņā ar Direktīvu 2005/29 rīcības kodeksiem ir nozīme, izvērtējot, vai pastāv negodīga komercprakse. No vienas puses, Direktīvas 2005/29 I pielikumā iekļautajā melnajā sarakstā, kurā minēti komercprakses veidi, kas uzskatāmi par negodīgiem jebkuros apstākļos, ir ietverti divi komercprakses veidi, kuri skar rīcības kodeksus. Pirmkārt, ja tirgotājs uzdodas par rīcības kodeksa parakstītāju, bet tas neatbilst patiesībai, un, otrkārt, ja apgalvo, ka rīcības kodeksu ir apstiprinājis valsts vai citas struktūras, bet tas neatbilst patiesībai, automātiski tiek secināts, ka pastāv negodīga komercprakse⁴².

73. No otras puses, izvērtējot, vai pastāv negodīga komercprakse, pamatojoties uz Direktīvas 2005/29 5.–9. pantu, viens no aspektiem, kas jāņem vērā, ir rīcības kodeksos ietvertās uzvedības normas un standarti. Rīcības kodeksos jo īpaši var dot norādījumus par prasībām attiecībā uz profesionālas rūpības ievērošanu konkrētās nozarēs⁴³.

74. Tomēr Direktīvā 2005/29 ir noteiktas papildu prasības attiecībā uz negodīgu komercpraksi. No tā vien, ka tirgotājs nav ievērojis rīcības kodeksu, nevar automātiski secināt, ka pastāv negodīga komercprakse. Saskaņā ar direktīvu atbilstoši katra konkrētā gadījuma faktiem ir jāizvērtē, vai attiecīgais komercdarījums ir negodīgs, ņemot vērā atbilstību kritērijiem, kas izklāstīti tās 5.–9. pantā⁴⁴.

75. Papildus rīcības kodeksu nozīmei, izvērtējot, vai pastāv negodīga komercprakse, Direktīvas 2005/29 10. pantā, uz kuru konkrēti norāda iesniedzējtiesa, ir noteikts, ka kontroli attiecībā uz negodīgu komercpraksi var veikt arī par kodeksu atbildīgās personas papildus lietu izskatīšanai tiesā vai sūdzību izskatīšanas mehānismam administratīvās iestādēs. Tātad rīcības kodeksiem ir jāpalīdz apkarot negodīgu komercpraksi, izveidojot papildu kontroles līdzekli. Rīcības kodeksos iekļautās uzvedības normas vai standarti ir paredzēti, lai palīdzētu uzņēmējiem efektīvi piemērot direktīvas principus savā ikdienas darbā konkrētajā nozarē⁴⁵. Kā tieši norādīts direktīvas 10. pantā, vēršanos šādās kontroles struktūrās, kas atbildīgas par kodeksu, “nedrīkst uzskatīt par līdzvērtīgu” tiesu un administratīvās pārsūdzības līdzekļiem, un tā nepadara rīcības kodeksu saturu juridiski saistošu.

41 Skat. Direktīvas 2005/29 2. panta f) punktu.

42 Skat. Direktīvas 2005/29 I pielikuma 1. un 3. punktu.

43 Skat. Direktīvas 2005/29 preambulas 20. apsvērumu, kurā teikts, ka “[...] nozarēs, kur tirgotāju rīcību reglamentē īpašas obligātas prasības, ir pareizi, ka šajos kodeksos arī dod norādījumus par prasībām attiecībā uz profesionālas rūpības ievērošanu šādās nozarēs. [...]”. Šajā nozīmē skat. arī Direktīvas 2005/29 6. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

44 Šajā nozīmē skat. Direktīvas 2005/29 preambulas 17. apsvērumu, kā arī spriedumus, 2016. gada 7. septembris, *Deroo-Blanquart*, C-310/15, EU:C:2016:633, 29. punkts un tajā minētā judikatūra; 2013. gada 17. janvāris, *Köck*, C-206/11, EU:C:2013:14, 35. punkts un tajā minētā judikatūra; 2013. gada 19. septembris, *CHS Tour Services*, C-435/11, EU:C:2013:574, 38. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2017. gada 19. oktobris, *Europamar Alimentación*, C-295/16, EU:C:2017:782, 34. punkts un tajā minētā judikatūra.

45 Skat. priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Direktīvas 84/450/EEK, 97/7/EK un 98/27/EK (“Negodīgas komercprakses direktīva”), COM(2003) 356, galīgā redakcija, 72. un 73. punkts.

76. Turklāt arī tad, ja gadījumos, kad tirgotājs nav ievērojis rīcības kodeksu, tiek secināts, ka pastāv negodīga komercprakse, vienīgās juridiskās sekas, pamatojoties uz Direktīvu 2005/29, ir tādas, ka attiecīgajam tirgotājam tiek piemērotas sankcijas. Kā paskaidrots iepriekš 47.–49. punktā un kā attiecībā uz rīcības kodeksu piemērošanu norādījušas arī Komisija un Spānijas valdība, minētajā direktīvā nav paredzēti nekādi individuāli līgumiski tiesiskās aizsardzības līdzekļi patērētājiem.

77. Tā kā ar Direktīvu 2005/29 nav izveidoti nekādi individuāli līgumiski tiesiskās aizsardzības līdzekļi, lai patērētājs varētu panākt rīcības kodeksu ievērošanu, katrai dalībvalstij pašai ir jānosaka kodeksu neievērošanas sekas, ciktāl to rīcībā ir “piemēroti un efektīvi līdzekļi”, lai apkarotu negodīgu komercpraksi.

78. Konkrēti attiecībā uz Banku labas prakses kodeksu Spānijas tiesību aktos ir paredzēts sūdzību izskatīšanas mehānisms *Banco de España* (Spānijas Banka). Sūdzības par kredītiestāžu iespējamu kodeksu neievērošanu var iesniegt Spānijas Bankai, kas tad var noteikt finansiālas sankcijas un likt attiecīgajai bankai ievērot kodeksu. Tas ir saskaņā ar Direktīvas 2005/29 prasībām attiecībā uz rīcības kodeksiem, kā aprakstīts iepriekš⁴⁶.

79. Tādējādi atbildei uz otro un trešo prejudiciālo jautājumu jābūt tādai, ka Direktīvai 2005/29 nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, kurā nav paredzēti nekādi individuāli līgumiski tiesiskās aizsardzības līdzekļi patērētājiem gadījumos, kad tirgotājs nav ievērojis rīcības kodeksu.

IV. Secinājumi

80. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Juzgado de Primera Instancia No 5 de Cartagena* (Kartahenas pirmās instances tiesa Nr. 5, Spānija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (“Negodīgas komercprakses direktīva”), nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pašlaik spēkā esošais Spānijas regulējums par piedziņas vēršanu uz hipotēkas objektu – *Ley de Enjuiciamiento Civil* (Civillprocesa likums) 695. un nākamie panti, aplūkojot tos kopsakarā ar 552. panta 1. punktu, – kurā nav paredzēts tiesai veikt negodīgas komercprakses pārbaudi nedz pēc savas ierosmes, nedz pēc kādas puses lūguma.
- 2) Direktīvai 2005/29 nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais Spānijas regulējums, kurā nav paredzēti nekādi individuāli līgumiski tiesiskās aizsardzības līdzekļi patērētājiem gadījumos, kad tirgotājs nav ievērojis rīcības kodeksu.

⁴⁶ Izskatāmajā lietā *Bankia* un Spānijas valdība uzskata, ka Banku labas prakses kodekss patiesībā nav “rīcības kodekss” Direktīvas 2005/29 nozīmē. Tiesām, saskaņā ar Karaļa Dekrētlukuma 6/2012 5. panta 4. punktu un 15. pantu Banku labas prakses kodeksa pamatā ir juridisks instruments, un, ja kredītiestāde ir piekritusi to ievērot, tas ir juridiski saistošs. Tāpēc šķiet, ka Banku labas prakses kodekss patiesībā nav rīcības kodekss minētās direktīvas nozīmē. Tomēr šis ir faktu jautājums, par ko ir jālemj valsts tiesai, paturot prātā Direktīvas 2005/29 2. panta f) punktā sniegto “rīcības kodeksa” definīciju.